

20.10.2020

Asia/6

§ 200

Sosiaali- ja terveystoimen toiminnan ja talouden ennuste

HEL 2020-004097 T 02 02 01

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti merkitä tiedoksi toiminnan ja talouden toteumaennusteen 31.8.2020 tilanteessa.

Merkitessään toiminnan ja talouden toteumaennusteen tiedoksi sosiaali- ja terveyslautakunta totesi, että kun lastensuojelu ylittää ennusteen mukaan talousarvionsa 13,3 miljoonalla on toimialan syytä käynnistää 5 miljoonan lisämäärärahan haku kaupunginhallituksen budjettipäätöksen mukaisesti.

Käsittely

Talous- ja suunnittelupäällikkö Sampo Pajari ja johtava controller Mikael Karell olivat kutsuttuina asiantuntijoina läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Puheenjohtaja Sanna Vesikansa: Lisätään päätösehdotukseen: "Merkitessään toiminnan ja talouden toteumaennusteen tiedoksi sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että kun lastensuojelu ylittää ennusteen mukaan talousarvionsa 13,3 miljoonalla on toimialan syytä käynnistää 5 miljoonan lisämäärärahan haku kaupunginhallituksen budjettipäätöksen mukaisesti. "

Kannattaja: jäsen Tapio Bergholm

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi puheenjohtaja Sanna Vesikansan vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti asiasta hyväksytyin vastaehdotuksen osalta esittelijän ehdotuksen poiketen.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Sampo Pajari, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 42246
sampo.pajari(a)hel.fi

Liitteet

Postiosoite
PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sote

Puhelin
+358 9 310 5015
Faksi
+358 9 310 42504

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
F11880001200052430
Alv.nro
FI02012566

- 1 Sitovat toiminnalliset tavoitteet
- 2 Määrälliset tavoitteet
- 3 Muut toiminnalliset tavoitteet ja HYTE-tavoitteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää merkitä tiedoksi toiminnan ja talouden toteumaennusteen 31.8.2020 tilanteessa.

Esittelijän perustelut

Talous- ja suunnittelupäällikkö Sampo Pajari ja johtava controller Mikael Karell ovat kutsuttuina asiantuntijoina läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Kaupunginkanslialle toimitetaan vuonna 2020 toiminnan ja talouden ennusteet kolme kertaa. Kaikki kaupunginkanslialle toimitettavat ennusteet tuodaan tiedoksi sosiaali- ja terveyslautakunnalle. Sosiaali- ja terveystoimen ennusteet laaditaan kaupunkiyhteisen rakenteen mukaisesti. Nyt laadittu ennuste perustuu oman toiminnan osalta elokuun lopun tietoihin ja HUSin osalta sen tuottamaan ennusteeseen tammi-heinäkuun toteutumien pohjalta.

Valtiovarainministeriön ennusteen (16.6.2020) kuntien toimintamenojen kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutokseksi vuonna 2020 on 1,00 %. Kaupungin talousarvion 2020 laadintavaiheessa ennuste peruspalvelujen hintaindeksin muutokseksi oli 2,70 %. Indeksien alenema on 1,70 prosenttiyksikköä, minkä seurauksena vuoden 2020 toimintamenojen tulee lähtökohtaisesti toteutua 1,7 % talousarviota alemmina.

Koronapandemian osalta ennusteessa on huomattavaa epävarmuutta sen osalta, miten pandemiatilanne etenee syksyn aikana.

Sosiaali- ja terveystoimialalla on viisi erillistä talousarviokohtaa, joiden ennusteet ovat seuraavat:

Sosiaali- ja terveyspalvelut (51001)

5 10 01 Sosiaali- ja terveys- palvelut (milj. euroa)	TP 2019	TA 2020	Ennuste 31.8.	Ero TA	Ero TA %
Tulot	163,6	158,8	150,0	-8,8	-5,5 %
Menot	-1 429,8	-1 500,4	-1 518,1	-17,7	-1,2 %
Toimintakate	-1 266,2	-1 341,6	-1 368,1	-26,5	-2,0 %

Sosiaali- ja terveystalouden tulojen arvioidaan alittavan budjetin 8,8 milj. eurolla. Tulojen arvioitu alitus koostuu maksutuottojen pienenemisestä koronapandemian vuoksi. Tuloja kasvattavia tekijöitä ovat muun muassa valtion rahoittamat sosiaali- ja terveystalouden uudistamisen (Rakenneuudistus ja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus) hankkeet.

Sosiaali- ja terveystalouden menojen ennustetaan ylittävän budjetin 17,7 milj. eurolla. Ennusteessa on mukana laskennallinen arvio käyttötaloudenmenoihin kohdistuvista koronapandemian kustannuksista, noin 31,8 milj. euroa, valtionperinnöistä jaettavien avustusten (kuolinpesät) tekninen ylitys, 2,4 milj. euroa sekä sosiaali- ja terveystalouden uudistamisen (Rakenneuudistus ja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus) hankerahoituksen tekninen ylitys, noin 0,6 milj. euroa. Sosiaali- ja terveystalouden menojen arvioidaan alittavan budjetin noin 17,1 milj. eurolla ilman teknisiä ylityksiä ja koronapandemian kustannusvaikutuksia. Koronan arvioidaan aiheuttavan huomattavia lisäkustannuksia myös loppuvuoden aikana.

Ylityksestä 2,4 milj. euroa on niin sanottua teknistä ylitystä valtionperinnöistä (kuolinpesät) jaettavien avustusten osalta. Valtionperinnöistä jaettavat avustukset on aiemmin kirjattu menoina taseeseen, mutta vuoden 2019 alusta lukien avustukset maksetaan käyttötaloudenmenoina. Teknistä ylitystä on myös sosiaali- ja terveystalouden uudistukseen myönnetystä hankerahoituksesta vuoden 2020 osuus, noin 0,6 milj. euroa. Koska sosiaali- ja terveystoimiala ei ole toimintakatteellinen talousarviokohta, vaan sitova taso ovat menot, sosiaali- ja terveystalouden talousarviokohdalle voidaan myöntää teknistä ylitysoikeutta valtionperinnöistä myönnettyjen järjestöavustuksien verran sekä sosiaali- ja terveystalouden uudistamisen vuoden 2020 määrärahojen osalta. Ylitysoikeus perustuu valtionperinnöistä saatuihin tuloihin. Sosiaali- ja terveystalouden uudistamisen osalta ylitysoikeus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön myöntämään valtionavustukseen. Sosiaali- ja terveystalouden uudistamiseen myönnetty valtionavustus on vuonna 2020 sosiaali- ja terveystalouden talousarviokohdan käyttömenoissa.

Koronapandemiasta johtuvat laskennalliset lisäkustannukset ovat sosiaali- ja terveystalouden talousarviokohdalle ovat noin 42,7 milj. euroa (kokonaisuudessaan toimeentulotuki huomioiden 43,0 milj. euroa). Toisaalta perhe- ja sosiaalipalveluissa koronapandemia on vähentänyt palvelujen käyttöä, etenkin vammaistyössä siten, että koronapandemia on pienentänyt perhe- ja sosiaalipalvelujen kustannuksia 10,9 milj. eurolla. Koronapandemiasta aiheutuva ylityspaine on vielä epävarma riippuen siitä, miten koronapandemia etenee syksyn aikana. Keväällä suo-

javarusteiden saanti oli haasteellista ja sosiaali- ja terveystoimeen tehtiin keskitettyjä suojavarustehankintoja varastoon turvaamaan suojavarusteiden saanti kaikissa olosuhteissa. Edellisessä ennusteessa suojavarustevaraston arvo oli käyttötalousmenoissa, mutta nyt kirjanpitosäännösten mukaisesti varastoarvona taseeseen on siirretty 20,5 milj. euroa. Varastossa olevien suojavarusteiden nykyarvo on huomattavasti pienempi kuin hankintahinta keväällä.

Perhe- ja sosiaalipalveluissa on ylityspainetta 3,8 milj. euroa. Lisäkustannuksia aiheutuu henkilöstökustannuksista, materiaalihankinnoista, kriisiasumisen ostoista, asunnottomien tuen tarpeesta sekä erillisistä koronayksiköistä muun muassa lastensuojelussa ja vammaistyössä. Vastaavasti säästöjä on muodostunut koronapandemian johdosta vammaispalvelun kuljetuspalvelusta, henkilökohtaisesta avusta, työ- ja päivätoiminnasta, omaishoidon tuen vapaiden korvauksista ja ostoista.

Valtaosa ylityspaineesta koostuu lastensuojelun ja asiakaspalvelujen ostoista. Lastensuojelussa ylityspainetta on 13,3 milj. euroa, mikä koostuu asiakaspalvelujen ostoista. Lastensuojelun laitoshoidon ostopalvelujen ennustetaan ylittävän budjetin noin 10 milj. eurolla ja perhehoidon ostopalvelujen noin 3,3 milj. eurolla. Vaikka lastensuojelun laitos- ja perhehoidon hoitovuorokausien arvioidaan laskevan hieman kuluvana vuonna, sijoitettavat lapset ja nuoret ovat edelleen vaativahoitoisia ja laitoshoitoon sijoitettavat lapset tarvitsevat pääsääntöisesti erityistason laitoshoidoa.

Lastensuojelussa on käynnissä kaksi laajaa projektia kustannusten kasvun pysäyttämiseksi. Lastensuojelun laitoshoidon tarvetta pyritään vähentämään muun muassa kehittämällä yhteistyössä HUSin kanssa toimintamalli lastensuojelun ja HUSin lasten- ja nuorisopsykiatrian yhteisasiakkaiden osalta sekä laatimalla palveluketju ja toimintamalli perheille, joissa on lähisuhdeväkivaltaa tai päihteiden käyttöä. Lisäksi kehitetään lastensuojelun sosiaalityön tilannearviointimallia ja sen työvälineitä.

Lapsiperheiden hyvinvointi- ja terveystoimissa on ylityspainetta 1,7 milj. euroa neuvola- ja perhetyössä. Ylityspaine johtuu asiakaspalvelujen ostoista sekä palveluseteliostoista.

Nuorten ja aikuissosiaalityön palvelujen arvioidaan alittavan budjetin 0,4 milj. euroa. Alitusta on etenkin henkilöstökustannuksissa, kun uusien vakanssien käyttöönotto ja rekrytointi on viivästynyt.

Vammaistyön arvioidaan alittavan budjetin 10,3 milj. euroa, mikä johtuu henkilöstökustannuksista sekä avustuksista ja kuljetuspalveluista koronapandemian vuoksi, kun työ- ja päivätoiminnan yksiköt ovat olleet sul-

jettuina. Myös henkilökohtaisen avun, omaishoidon vapaiden ja tilapäishoidon käyttö laski keväällä koronapandemian vuoksi.

Vammaistyössä on käynnissä tuottavuuden parantamiseksi kolme tuotajaohjauksen hanketta, joita ovat henkilökohtaisen avun palvelun kehittäminen, asumispalvelujen monipuolistaminen sekä vammaistyön asiakasohjauksen ja ostoprosessin kehittäminen ja joilla pyritään hallitsemaan etenkin ostopalvelujen kustannuksia.

Perhe- ja sosiaalipalvelujen yhteisten menojen arvioidaan alittavan budjetin 0,5 milj. euroa.

Terveys- ja päihdepalvelujen arvioidaan ylittävän budjetin 26,2 milj. euroa, mikä johtuu kokonaan koronapandemian kustannuksista erityisesti terveysasemilla ja sisätautien poliklinikalla. Ylityspaine terveysasemilla ja sisätautien poliklinikalla on henkilöstökuluissa, materiaalihankinnoissa ja palvelujen ostoissa, suurin lisäkustannus on koronanäytteenottojen kustannukset, 19,1 milj. euroa. Psykiatria ja päihdepalveluissa ylityspaine muodostuu asumisen tuen ostopalveluista, asunnottomien tilapäisasumisen kustannuksista ja hätmajoituksen lisäostoista, noin 2,4 milj. euroa. Suun terveydenhuollossa budjetin arvioidaan alittuvan 2,2 milj. euroa. Alituksesta merkittävä osa syntyy palvelujen ostojen ja muiden ostojen vähenemisestä koronapandemian aikana, kun hammashoitoloita oli suljettuna.

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen arvioidaan ylittävän budjetin 6,1 milj. euroa, missä koronapandemian aiheuttamia lisäkustannuksia on 13,3 milj. euroa. Ylityspainetta aiheuttavat materiaalihankinnat ja vuokratyövoiman käyttö.

Ilman koronapandemian vaikutusta budjetin alitus koostuu palveluasumisen ostoista, päivätoiminnasta ja omaishoidon tuesta sekä rintamaveteraanien palveluista. Rintamaveteraanien palvelut muuttuivat lakimuutoksella kunnalle korvattaviksi 1.11.2019 lukien. Palveluista aiheutuvat menot kirjataan käyttötalouden sijasta taseeseen ja Valtiokonttori korvaa kunnille palvelujen kustannukset.

Hallinnon arvioidaan alittavan budjetin 2,7 milj. euroa. Alitusta tulee henkilöstökustannuksista ja palvelujen ostoista. Henkilöstön rekrytoinnit ovat viivästyneet koronan vuoksi ja lisäksi henkilöstön palkoista osa on siirretty hankekustannuksiksi, jotka näkyvät toimialan yhteisinä menoina, ei hallinnon menoina. Lisäksi suurin osan henkilöstötilaisuuksista ja koulutuksista on peruutettu koronan vuoksi tai siirretty kustannuksiltaan vähäisemmiksi etä tapahtumiksi. Toimialan yhteisten menojen arvioidaan alittavan budjetin noin 15,8 milj. euroa. Menoalitusta aiheuttaa muun muassa Apotin käyttöönoton sijaiskustannuksiin varattu ja suurelta osin toteutumatta jäävä määräraha (8,2 milj. euroa), loppuvuoden

2019 rintamaveteraanien lakimuutosten jälkeinen kustannusten 3,9 milj. euron oikaisu.

Toimeentulotuki (51002)

5 10 02 Toimeentulotuki (milj. euroa)	TP 2019	TA 2020	Ennuste 31.8.	Ero TA	Ero TA %
Tulot	3,1	2,6	2,4	-0,2	-7,7 %
Menot	-13,5	-14,6	-13,2	1,4	9,6 %
Toimintakate	-10,4	-12,0	-10,8	1,2	10,0 %

Toimeentulotuen tulojen arvioidaan alittavan budjetin 0,2 milj. euroa. Toimeentulotuen menojen arvioidaan alittavan budjetin 1,4 milj. euroa. Koronapandemian alkuvaiheessa ennakoitiin, että helsinkiläisten toimeentulotuen tarve yleistyisi eli täydentävän ja ehkäisevän tuen asiakkaiden määrä kääntyisi nousuun. Tammi-elokuun asiakastilastojen perusteella täydentävän toimeentulotuen asiakasmäärä on pienentynyt 5,9 % ja ehkäisevän toimeentulotuen asiakasmäärä 0,7 %. Kevään koronapandemiatilanteen perusteella arvioidaan, että mikäli koronapandemiasta johtuvia rajoituksia otetaan laajemmin käyttöön, tulee ehkäisevän toimeentulotuen tarve kasvamaan ja täydentävän toimeentulotuen tarve pienenee. Toimeentulotuessa koronapandemian kustannusvaikutuksen ennustetaan olevan 0,3 milj. euroa.

Vastaanottokeskukset ja valtion korvaamat maahanmuuttopalvelut (51003)

5 10 03 Vastaanottokeskukset ja valtion korvaamat maahan- muuttopalvelut (milj. euroa)	TP 2019	TA 2020	Ennuste 31.8.	Ero TA	Ero TA %
Tulot	18,9	14,9	15,9	0,9*	6,0 %
Menot	-15,9	-13,5	-13,6	-0,1	-0,7 %
Toimintakate	3,0	1,4	2,3	0,9	64,3 %

*pyörästys

Vastaanottokeskusten ja muiden valtion korvaamien maahanmuuttopalvelujen osalta sekä menot että tulot ylittyvät. Toimintakatteen arvioidaan toteutuvan 0,9 milj. euroa suurempana kuin talousarviossa.

Vastaanottokeskusten ja muiden valtion korvaamien maahanmuuttopalvelujen aiheutuneet kustannukset ovat kaupungin näkökulmasta valtiolta läpilaskutettavia eriä.

Apotti (51004)

20.10.2020

5 10 04 Apotti ja Sote- maakuntaudistus (milj. euroa)	TP 2019	TA 2020	Ennuste 31.8.	Ero TA	Ero TA %
Tulot	0,6	0,8	0,4*	-0,5*	-62,5 %
Menot	-14,3	-29,6	-20,2	9,4	31,8 %
Toimintakate	-13,7	-28,8	-19,8	9,0	31,3 %

*pyöristys

Apotti-hankkeen menojen arvioidaan toteutuvan 9,4 milj. euroa talousarviota pienempänä. Koronapandemian vuoksi Apotin käyttöönotto siirtyi lokakuulta 2020 huhtikuulle 2021. Menot muodostuvat Oy Apotti Ab:n arvioimista menoista sekä Helsingin Apotti-tiimin kustannuksista.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (51005)

5 10 05 HUS (milj. euroa)	TP 2019	TA 2020	Ennuste 31.8.	Ero TA	Ero TA %
Menot	-690,5	-665,7	-689,8	-24,1	-3,6%

HUSin ennuste vuoden 2020 Helsingin toteumasta tammi-elokuun tietojen perusteella on 672,0 milj. euroa, mikä ylittää Helsingin talousarvion 6,3 milj. eurolla. Tämän hetken arvion mukaan valtion tuki HUSille on noin 73 milj. euroa, minkä jälkeen HUSin alijäämä kunnille olisi 47 milj. euroa. Helsingin osuus alijäämästä olisi 17,8 milj. euroa, mikä on huomioitu ennusteessa. Lisäksi HUSin talousarvio on tehty 40 milj. euroa alijäämäiseksi ja tämän kattamista ei ole huomioitu ennusteessa.

Investoinnit

Investointien arvioidaan toteutuvan seuraavasti:

(milj. euroa)	TA 2020	Ylitysoikeudet	TA 2020 yhteensä	Ennuste 31.8.	Ero TA
Tietotekniikkahankinnat	8,25	1,25	9,50	9,50	0
Muut hankinnat	7,70	2,25	9,95	9,95	0
Yhteensä	15,95	3,50	19,45	19,45	0

Irtaimen omaisuuden määräraha sisältää ylitysoikeuden vuodelta 2019 siirtyneistä hankinnoista, joita varten kaupunginvaltuusto on 25.3.2020 § 95 myöntänyt yhteensä 3,5 milj. euron suuruisen ylitysoikeuden vuodelle 2020.

Kaupunkistrategian ja toimintasuunnitelmien toimenpiteiden edistyminen

Sosiaali- ja terveystoimi toteuttaa kaupunkistrategiaa, keskeisiä kaupunkistrategian kärkihankkeita sekä kaupungin yhteissuunnittelun tee-

moja ja tavoitteita yhdessä muiden toimialojen kanssa. Sosiaali- ja terveystoimen näkökulmasta keskeisiä kaupunkistrategian kärkihankkeita ja tavoitteita ovat muun muassa nuorten syrjäytymisen ehkäisy, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen ja koordinointi, liikkumissohjelma ja eri ikä- ja väestöryhmien liikkumisen edistäminen, asukaskokemuksen, asiakastyytyväisyyden ja osallisuuden lisääminen, kaikkien helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen, työllisyyden edistäminen sekä harrastusmahdollisuuksien turvaaminen.

Apotti-asiakas- ja potilastietojärjestelmän käyttöönotto on siirtynyt koronapandemian vuoksi vuodelle 2021. Muita toimialan keskeisiä tavoitteita, kuten lasten ja nuorten mielenterveysongelmien palveluketjujen kehittämistä yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja HUSin kanssa, osallistumista Helsinki SIB- hankkeeseen, nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä, matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen kehittämistä ja palvelujen sekä toimintamallien kehittämistä haavoittuvassa asemassa olevien iäkkäiden palvelujen kehittämiseksi, jatketaan siinä määrin kuin koronapandemian kiireelliset tehtävät mahdollistavat.

Terveysasemien lääkärin kiireettömän hoidon saatavuutta pyritään lisäämään omien toimintamallien, työnjaon ja johtamisen kehittämisellä sekä lisäämällä palvelusetelitoimintaa.

lääkkäiden osalta tuetaan mielekästä kotona asumista ja muistiystävällistä toimintaa hyödyntämällä ikäystävällistä teknologiaa Koskelan seniorikeskuksen hankesuunnittelussa ja vahvistamalla ennaltaehkäiseviä palveluja, muun muassa palvelukeskusten monipuolista ryhmätoimintaa sekä etä- ja digitaalisia palveluja, sekä lisäämällä kotikuntoutusta.

Koronapandemian vuoksi monia toimintoja, kuten terveysasematoiminnan ja suun terveydenhuollon kiireetöntä hoitoa on jouduttu vähentämään tai keskeyttämään, ja on selvää, että monet kaupunkistrategian tavoitteet ja toimenpiteet eivät etene suunnitellussa aikataulussa ja laajuudessa, eikä kaikkia toimialan toiminnallisia tai määrällisiä tavoitteita tulla saavuttamaan suunnitellusti.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvion sitovat, määrälliset ja muut toiminnalliset tavoitteet on esitetty liitteissä 1,2 ja 3. Koronapandemiasta johtuen digitaalisen terveysaseman päivystysavun ja epidemiologisen toiminnon suoritemäärät ovat kasvaneet merkittävästi. Digitaalisen terveysaseman ja epidemiologisen toiminnon suoritteet eivät sisälly talousarvioennusteiden suoritemääriin.

Arvio merkittävimmistä toimintaympäristön ja palvelutuotannon riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Koronapandemia aiheuttaa sosiaali- ja terveystoimessa kiireettömän hoidon ja palvelujen saatavuuden vähenemistä, erilaisia poikkeusjärjestelyjä henkilöstön työtehtävissä riittävän henkilöstön turvaamiseksi koronapandemiaan liittyviin tehtäviin sekä huomattavia kustannusvaihteluja sosiaali- ja terveystoimen talouteen.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Sampo Pajari, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 42246
sampo.pajari(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Sitovat toiminnalliset tavoitteet
- 2 Määrälliset tavoitteet
- 3 Muut toiminnalliset tavoitteet ja HYTE-tavoitteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano